

Reactie GGD GHOR Nederland conceptrapport fase 1 STOER-programma

Inleiding

Op 2 april 2025 publiceerde de externe adviesgroep STOER (Schrappen Tegenstrijdige en Overbodige Eisen en Regelgeving) haar conceptrapport voor fase 1. Belangstellenden konden tot en met 11 april 2025 op het conceptrapport reageren. Hieronder staat de reactie van GGD GHOR Nederland.

Reactie GGD GHOR Nederland conceptrapport fase 1 STOER

Afwegingskader

Gezondheid is met reden een maatschappelijk doel in de Omgevingswet. Gezondheid en sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV) worden immers mede bepaald door de omstandigheden waarin mensen opgroeien, wonen en werken (RIVM, VTV 2024). Voor het kabinet is het bevorderen van gezondheid en het verkleinen van SEGV een belangrijke opgave (SER, 'Gezond opgroeien, wonen en werken'). De voorgestelde STOER-aanpak staat haaks op kabinetsdoelen van huidig en toekomstig beleid, zoals het herstructureren van kwetsbare wijken (commissie leefbaarheid en veiligheid), toekomstig beleid GER, en kaderbrief "gezondheid vroeg meenemen". STOER ontmoedigt het benutten van decentrale afwegingsruimte, terwijl dit essentieel is bij de aanpak van gezondheidsachterstanden. Daarnaast is het een misvatting dat sprake is van een gezonde leefomgeving wanneer wordt voldaan aan de normen. Woningen die nu gebouwd worden staan er over tientallen jaren nog. Laten we niet de achterstandswijken van de toekomst bouwen.

Technische kwaliteit woningen (Bbl)

Het BBL is een samenhangend geheel. Veel onderdelen zijn minimeisen om misstanden te voorkomen. Kleine veranderingen kunnen ongunstige bijeffecten geven. Zo zal het toestaan van te openen delen in een geluidbelaste gevel voor spuien per saldo leiden tot slechte slaapkwaliteit/oververhitte woningen voor meer mensen. Spuien moet hierbij niet worden gezien als calamiteit. Spuivoorzieningen zijn er immers ook om tijdens warme dagen de woning 's nachts te kunnen koelen. Ook het oprekken van het begrip "tijdelijke woningbouw" van 10 naar 15 jaar geeft extra gezondheidsrisico's. Tijdelijk verblijf wordt vaak op plaatsen gerealiseerd waar reguliere woningen niet zijn toegestaan vanwege hoge milieubelasting. Het beschermingsniveau is lager dan bij reguliere woonfuncties. Dit leidt tot (onomkeerbare) gezondheidseffecten voor de vaak toch al kwetsbare bewoners van dit soort locaties en een toename van sociale ongelijkheid.

Landelijke normeringen omgevingskwaliteit: Geluid

Uit het geluidactieplan voor hoofdspoorwegen blijkt dat er veel geluidhinder en slaapverstoring is nabij spoorwegen. De voorstellen van de adviesgroep zullen als uitwerking hebben dat er meer hinder veroorzaakt wordt door extra woningbouw dichtbij het spoor na het verlagen van de GPP's. Bovendien zal de gezondheid van meer mensen achteruit gaan door verslechterde slaapkwaliteit, wat wordt veroorzaakt door de voorgestelde verscherping van de standaardwaarde en grenswaarde tegen te houden. Per saldo zullen er goedkopere, mogelijk niet voldoende geïsoleerde woningen dichtbij het spoor worden gebouwd. Hierdoor zullen sociaal economische gezondheidsverschillen toenemen. Voor cumulatie zou de onduidelijkheid van een regel geen reden mogen zijn om deze te schrappen. Lawaai vanuit luchtvaart is een grote hinderbron en moet voldoende worden meegewogen. Het advies zou hier moeten zijn om de regels voor cumulatie van vlieggeluid snel te verbeteren.

Lokaal omgevingsbeleid: Mengpaneel

STOER ontmoedigt het benutten van decentrale afwegingsruimte (subsidiariteitsbeginsel), terwijl dit essentieel is bij de lokale aanpak van gezondheidsachterstanden. Het recht van gemeenten om gebruik te maken van decentrale afwegingsruimte is bittere noodzaak, aangezien veel ziektelast al onder de standaard- en grenswaarden wordt veroorzaakt. Voldoen aan de standaard- en grenswaarden is dus nadrukkelijk niet hetzelfde als de kwaliteit van de leefomgeving bewaken. Daarom is het belangrijk dat gemotiveerd afwijken van de standaardwaarde alleen mogelijk is als hierover een bestuurlijke afweging wordt gemaakt, waarin de gezondheidseffecten van keuzes inzichtelijk worden gemaakt. En dus is het per definitie ontmoedigen van het gebruik van lokale afwegingsruimte, wat in het STOER-conceptrapport wordt uitgedragen, ondermijning van het beschermen van een gezonde leefomgeving. Ook wordt cumulatie van factoren dan in het geheel niet meegenomen.

Lokaal omgevingsbeleid: Toevoeging binnenstedelijke woningen

Het toevoegen van woningen binnen de bestaande bebouwde omgeving heeft positieve effecten (bijv. draagvlak voor voorzieningen) maar ook negatieve effecten. Zo veroorzaakt het grotere druk op de openbare ruimte. Er is bij verdichting dan ook extra aandacht nodig voor de omvang en de kwaliteit van die openbare ruimte. In het STOER-conceptrapport lijkt – door de eendimensionale kwantitatieve blik – juist minder aandacht te zijn voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Illustratief is het STOER-voorbeeld dat 'een groenstrook zonder bijzondere kwaliteit' makkelijk opgeefbaar zou zijn, terwijl deze juist bij verdichting benut zou moeten worden om de omgevingskwaliteit op peil te houden. Bovendien is aandacht nodig voor het inrichten van de fysieke leefomgeving op een zodanige manier dat het de gemeenschap versterkt (VRO: Essaybundel Fysiek volgt Sociaal | Publicatie | Ruimtelijke ordening Nederland).

Over GGD GHOR Nederland

GGD GHOR Nederland is dé belangenbehartiger voor de publieke gezondheid en veiligheid in Nederland. Als overkoepelende brancheorganisatie van de 25 Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en) en Geneeskundige Hulpverleningsorganisaties in de Regio (GHOR) werken wij mét en vóór onze leden aan het versterken van de publieke gezondheid en veiligheid in Nederland. Daarvoor bundelen wij de krachten van onze leden met hun 12.000 professionals. Ook zijn we de verbindende schakel met kennisinstituten, ministeries en andere belangrijke partners. Kijk ook op onze website: <https://ggdghor.nl/>.